

הקלינטק הישראלי מחכה למריצת הדרך

שמו של ההיי-טק הישראלי צועד לפניו כבר שנים רבות והוא הכך לעמוד התווך של המשק הישראלי. ד"ר אופירה אילון אומרת של"קלינטק" הישראלי פוטנציאל להצלחה דומה, והכל תלוי אם הממשלה תגבש מדיניות לעידודו

יישום הטכנולוגיות הישראליות בארץ הוא הכרחי. יש להקים אתרי ניסוי מבוססי טכנולוגיה ישראלית על מנת להשיג שני דברים: הם יאפשרו לחברות "להתגלח על הזקן" המקומי, שאם לא כן הן יתקשו לשווק בחו"ל והם יתרמו לשיפור איכות הסביבה בישראל.

יישום לקחי ההייטק

הממשלה יכולה להגדיר לעצמה תפקיד של מסייעת לצמיחה של תעשיות איכות סביבה, תוך הסרת חסמים ופיתרון לכשלי שוק אפשריים. לרשות הממשלה עומדים כלים קיימים ועל כן חלק לא קטן ממלאכתה יהיה להביא אותם לפעולה מתוזמנת ומתואמת, תוך הגדרה ברורה של אחריות של כל משרד ומשרד, ושל קביעת סמכויות בכל הנוגע לקידום נושאים הקשורים לטכנולוגיות סביבתיות. בנוסף לכך, המדיניות הממשלתית יכולה ליישם את הניסיון שנצבר בשנים של פיתוח של טכנולוגיות מתקדמות. יש לבחון את הלקחים מהתפתחות ההיי-טק, את הטעויות אותן אפשר למנוע, ואת המהלכים שעליהם כדאי לחזור.

בסופו של דבר, הלקח העיקרי מתחום ההיי-טק הוא שמדיניות הממשלה - התמיכה בפיתוח ענפי הטכנולוגיה והקמת קרן הון סיכון ממשלתית - היא שהניעה את התהליך שייצר את התעשייה עתירת הידע של ישראל. הממשלה נדרשת לסדרת מהלכים ברורים ולניסוח של תוכנית-אב לאומית כוללת לתחום טכנולוגיות הסביבה. יש צורך לתמוך בתעשיות המתפתחות וגם בחברות המיישמות טכנולוגיות סביבתיות, בגלל התועלת לצמיחה, לתעסוקה ולאיכות הסביבה. ❖

ד"ר אופירה אילון היא חוקרת בכירה במוסד שמואל נאמן של הטכניון. המאמר מבוסס על שתי עבודות שנעשו במוסד שמואל נאמן בנושאי טכנולוגיות הסביבה והזדמנויות עסקיות בתחום זה.

מתוכנית אסטרטגית, תוך קביעת יעדים ברורים וחלוקת סמכויות. למדינת ישראל יש שם מצוין כמדינה בה הטכנולוגיה והקידמה מביאים להישגים. ישראל מובילה בתחומים כמו מניעת מידבור וטכנולוגיות מים שונות (התפלה, השקיה בטפטוף) וכן בתחומים של אנרגיה חלופית (אנרגיה סולארית וגיאותרמית). על רקע זה עולה השאלה: מדוע מחמיצה ישראל הזדמנויות עסקיות בתחום טכנולוגיות הסביבה?

על מנת שמדינת ישראל תנצל הפוטנציאל הגלום בשוק זה, הן לשיפור איכות החיים והסביבה בישראל והן בהזדמנות לייצא ולייצר מקומות עבודה בתחום, נדרשת פעילות מתואמת בין משרדי הממשלה לבין עצמם ובין הממשלה לאקדמיה, ליזמים ולתעשייה. רק הגדרת חזון אסטרטגי משותף ומוסכם על כל בעלי העניין יתג את ישראל כשחקנית חשובה בתחום.

הממשלה יכולה וצריכה "לקרוא לילד בשמו": קלינטק, ממש כמו ההייטק והביוטק (עד היום נכלל תחום טכנולוגיות הסביבה תחת קטגורית "תחומים אחרים"). הגדרת התחום והעמדת תקציבים ייעודיים למחקר ופיתוח בתחום, להקמת מתקני הדגמה ולשיווק תאורת כי הממשלה רואה חשיבות בפעילות בתחום. הדבר ימשוך חוקרים לעסוק בו, ימשוך יזמים לפתח טכנולוגיות חדשות וימשוך גם כספים פרטיים.

לא רק במימון יכולה וצריכה הממשלה לסייע. נדרשים אמצעים מנהליים, הגברת המודעות לטכנולוגיה הישראלית במשרד להגנת הסביבה, במשרד התמ"ת, במשרד התשתיות הלאומיות ובאוצר, הגברת אכיפת התקנות, החלת חובת שיתוף חברות ישראליות במכרזים ממשלתיים/ציבוריים, הפצת הידע על פרויקטים בינלאומיים וכמובן - יישום החלטות הממשלה בתחום, למשל הקמת תחנת כוח סולרית בדרום.

הפוטנציאל העסקי הגלום בפיתוח טכנולוגיות הסביבה (CleanTech) בישראל חוזר ועולה לאחרונה על סדר היום הציבורי. קיים קונצנזוס רחב, בקרב גורמים שונים בממשלה, באקדמיה ובתעשייה, כי הנושא חשוב וראוי להתייחסות ממוקדת. גישה נכונה תאפשר פריצה לשווקים הבינלאומיים, המייחלים לפתרונות סביבתיים.

שוק טכנולוגיות הסביבה נחשב כיום לאחד השווקים החזקים והצומחים בעולם. היקף המסחר בשוק הסביבתי העולמי מוערך בכ-600 מיליארד דולר בשנה, ושעור צמיחתו מוערך בקצב גידול של 5% עד 8% לשנה. מדובר בשוק יציב, הגדל בהתמדה. מבחינת נתח שוק עולמי, שוק טכנולוגיות הסביבה מהווה כשליש מהשוק הסביבתי הגלובלי.

ממשלת ישראל הגיבה עד עתה באיטיות רבה להתפתחויות המתרחשות בעולם בתחום הסביבה בכלל ובתחום טכנולוגיות הסביבה בפרט. סוגיות הקשורות לאיכות הסביבה עדיין נתפסות במשק המקומי כשייכות לתחום הרגולציה, כ"חובות" איתם צריכים ללמוד לחיות. תפיסה זו משותפת לרבים במשק הישראלי, והתוצאה עלולה להיות אובדן נתח שוק פוטנציאלי חשוב.

חזון אסטרטגי משותף

העובדה היא, שבתחומים כמו אנרגיה סולארית, הפקת אנרגיה מפסולת או ניצול של טכנולוגיה כדי לפתור בעיות בתחום איכות האוויר, מה שנעשה היה כתוצאה מיוזמות פרטיות, אשר הצליחו לא פעם למרות העדר מדיניות ממשלתית נחרצת ולא בעזרתה. אמנם נכון כי חברות כמו אורמת, נטיפים והנדסת התפלה הצליחו בזכות סיוע ממשלתי, לפחות בשלבים ההתחלתיים של פיתוח הטכנולוגיה, אך הן היוצא מן הכלל שאינו מעיד על הכלל. הדבר מלמד שסיוע כזה אפשרי, אך הוא צריך להינתן כחלק

ד"ר אופירה אילון

הממשלה צריכה
"לקרוא לילד
בשמו": קלינטק,
ממש כמו ההייטק
והביוטק. עד
היום נכלל תחום
טכנולוגיות הסביבה
תחת קטגוריית
"תחומים אחרים"